

ПОЛІСЕМІЯ АНГЛІЙСЬКОГО ТЕРМІНА *PUBLIC* І МОЖЛИВІ ВАРИАНТИ ЙОГО ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Англійське слово *public* у функції означення має декілька відповідників при перекладі українською мовою, такі як: “публічний”

(*public library* – публічна бібліотека), “державний” (*public administration* – державне управління, *public service* – державна служба, *public debt* – державний борг, *public sector* – державний сектор, *public finance* – державні фінанси), “супільний” (*public choice* – супільний вибір, *public spirit* – супільна свідомість), “громадський” (*public opinion* – громадська думка, *public man* – громадський діяч, *public transport* – громадський транспорт, *public catering* – громадське харчування).

Англійский термин *public* в функции определения имеет несколько вариантов перевода на украинский язык, такие как: “публічний” (*public library* – публічна бібліотека), “державний” (*public administration* – державне управління), “супільний” (*public spirit* – супільна свідомість), “громадський” (*public opinion* – громадська думка). Ключевые слова: *public*, публичный, государственный, общественный, термин, способы перевода.

*English term “public” has several variants of translation into Ukrainian language: “публічний” (*public library* – публічна бібліотека), “державний” (*public administration* – державне управління), “супільний” (*public spirit* – супільна свідомість), “громадський” (*public opinion* – громадська думка). Key words: *public*, публічний, державний, громадський, *term*, ways of translation.*

Зокрема, існує кілька варіантів перекладу терміносполуки *public policy*: державна політика, публічна політика, супільна політика, громадська політика, національна політика, з яких доцільно обговорювати перші три. Але найчастіше проблема ототожнення цих понять та їх перекладу стосується лише термінів “державна” та “супільна”. В українській мові означення “публічний” вживається у значенні ”доступне всім”, ”відкрите для всіх”. Публічність, прозорість – це лише одна із суттєвих характеристик терміносполуки “*public policy*”, проте не визначальна. В англомовних країнах термін “*public*” у контексті політики означає курс дій, який виробляє влада як на центральному рівні (державна влада), так і на рівні місцевого самоврядування. З урахуванням українських традицій цьому поняттю точніше відповідає саме варіант “державна” або “супільна”. Тобто за контекстом і змістовими особливостями для поняття *public policy* адекватний “державна політика”, і зворотний переклад (в анотаціях до статей, в авторефератах тощо) англійською мовою як *state policy* не відповідає сфері вживання дефініції “державна політика” в українській практиці та не сприяє кристалізації аналізу державної політики. Компромісним варіантом є термін “супільна політика” – як підкреслення важливості, що вона проводиться в суспільстві, для суспільства і в умовах розбудови громадянського суспільства. Отже, зважаючи на утвердження в українській практиці де-факто терміна “державна політика”, рекомендується його вживання. Проте питання про вибір адекватного українського варіанта для *public policy* як нормативного терміна урядових документів залишається відкритим.

Слід звернути увагу на термінологічні відмінності у змісті словосполучення “державний сектор” в англійській та українській мовах. В англійській мові “*public sector*” буквально означає “супільний сектор” і є антонімом словосполучення “*private sector*” – “приватний сектор”. На відміну від української, в англійській мові слово “державний” (“*state*”) стосовно державного сектора економіки практично не вживається. Використовуються термін “*public*” (“супільний”), який стосується всього, що не є об’єктом приватної власності й перебуває поза сферою дії приватного сектора, або терміни з вужчим значенням: “*federal*” – федеральна власність, “*municipal*” – муніципальна, “*state*” – власність штату.

Поняття *public service* має принаймні два значення, які між собою майже не перетинаються: 1) “державна служба” та 2) послуги, що мають першорядне значення для функціонування суспільства, передусім мережні та інфраструктурні послуги (водопостачання, енергопостачання, транспортні інфраструктури, телекомунікації тощо). У європейському праві це поняття вживається в обох значеннях; у першому – в контексті норм, пов’язаних із свободою руху робочої сили (ТЕС 39, Const III-18); у другому – в контексті норм, що регламентують політику щодо конкуренції, питання застосування загальних принципів політики щодо конкуренції до секторів, що відповідають за мережні послуги, питання денаціоналізації та лібералізації цих секторів тощо (ТЕС 73). У “Лабораторії наукового перекладу євроінтеграційної термінології” на термінологічному семінарі “Право Європейського Союзу (Європейських Спільнот)” перше значення згаданого поняття ухвалили перекладати як „державна служба”, друге – двома варіантами: “супільна послуга” та “супільне обслуговування” [6]. Значну плутанину в понятійний “апарат теорії” державного управління вносить неточний переклад поширеного в західних країнах терміну “*public administration*” – він перекладається, як уже зазначалося, як “державне управління”. Точніше зміст категорії “державне управління” (“*public administration*”) відобразив би варіант перекладу “супільне управління” або “управління суспільством (громадськими, суспільними справами)”, однак в Україні поширений термін “державне управління”.

Якщо до термінів “публічне управління” і “публічне адміністрування” додати ще й “демократичне врядування”, то нічого по-суті не зміниться – усі вони виглядають як тотожні поняття. Але тоді до цього ряду варто додати й термін “державне управління”, який перекладається як “*public administration*” і, таким чином, ми потрапляємо в той глухий кут понятійного апарату.

Доцільно розрізняти поняття “державне управління”, “публічне адміністрування”, “публічне управління” і “демократичне врядування” через наповнення кожного із них конкретним змістом, який характеризує саме те, що етимологічно закладено в той чи інший термін.

У науковій літературі дискутуються терміни “public” і “держава”. Цілком очевидно, що “public” – це не “державне”, а, радше, “публічне”, “супільне”. Для того, хто ототожнює поняття “держава” і “супільство”, очевидно, проблеми тут не існує: для нього “державне управління” – це “супільне управління / адміністрування” або “public administration”. Але ж “держава” і “супільство” далеко не одне і те ж. І якщо “державне управління” передбачає, що суб’єктом управління є держава, а об’єктом – суспільство, то, очевидно, що “супільне управління”, за аналогією, має передбачати, що суб’єктом управління є суспільство, яке водночас є і його об’єктом. За таких умов “супільне управління” зводиться до самоуправління народу – народовладдя – демократичного врядування.

Із вищесказаного логічно випливає, що державне управління є процесом, прямо протилежним суспільному (*public*) управлінню: державне управління – це категорія, яка характерна для системи авторитарного врядування; суспільне (*public*) управління – це категорія, характерна для системи демократичного врядування. І якщо державне управління спирається на систему авторитарного врядування, побудовану згори донизу й базується на пріоритетах державних інтересів та інтересів людей, які уособлюють цю державу, то суспільне (*public*) управління спирається на систему демократичного врядування, сформовану знизу вгору, і базується на пріоритетах суспільних інтересів громадян на різних рівнях їх соціальної структуризації. В основу формування, реалізації та розвитку системи авторитарного врядування закладена методологія холізму, яка й передбачає пріоритетність державних інтересів і потреб та інтересів і потреб людей, які уособлюють цю державу. Для даної системи врядування держава понад усе, кожна людина і суспільство в цілому мають діяти, перш за все, в інтересах держави, оберігати і захищати її на всіх рівнях соціальної структуризації суспільства. Принципово інша методологія закладена в основу формування, реалізації та розвитку системи демократичного врядування – це методологія індивідуалізму і соціалізації людей, яка передбачає пріоритетність інтересів і потреб кожної конкретної людини на всіх рівнях соціальної структуризації суспільства. Для даної системи врядування людина – понад усе, і суспільство має діяти в інтересах людини, оберігати й захищати її на всіх рівнях своєї соціальної структуризації.

Таким чином, ми доходимо висновку, що відмінність (інноваційність) суспільного (*public*) управління від державного управління полягає саме в тому, що воно здійснюється в інтересах, перш за все, людини, її сім’ї, а отже, громади, регіону, країни – суспільства в цілому.

У науковій літературі ведуться дискусії з приводу доцільності вживання рівнозначних понять «публічне» і «суспільне». Відчутних успіхів у цьому питанні досягли вітчизняні фахівці з аналізу державної політики, зокрема, В. Тертичка, О. Кілієвич, В. Романов, О. Рудік, В. Мартиненко і ін. [1-5] У своїх наукових дослідженнях вони розглядають поняття «*public policy*» як «суспільну / державну політику», фактично ототожнюючи поняття «*public*», «суспільство» і «держава». Проте перекладають «*public*» все ж не як «державний», а як «суспільний». Більше того, О.Кілієвич вважає, що до вживання прикметника «публічний» варто ставитися як до єдино можливого перекладу слова «*public*», з чим важко не погодитися. Навіть, якщо виходить з того, що «державне» є «суспільним», а «суспільне» завжди є «публічним» на всіх рівнях соціальної структуризації суспільства (що виходить далеко за межі «державного»), то «державне» «публічним» є далеко не завжди. Якщо виходить з того, яке поняття («публічне» чи «суспільне») у нашому науковому та щоденному лексиконі більш вживане, то таким, безумовно, є поняття «суспільне». Якщо ж виходить з того, яке поняття більш змістово розкриває глибинну сутність суспільних процесів, у тому числі й суспільного управління, то перевага буде на боці поняття «публічне», оскільки воно органічно включає себе і публічність, і прозорість, і відкритість, і доступність, які є характерними сутністю ознаками демократичного врядування. Очевидно, поняття “публічне управління” більш змістово розкриває глибинну сутність народовладдя – демократії на різних рівнях соціальної структуризації суспільства, і саме це поняття (а не «державне управління» чи «суспільне управління») може претендувати на роль ключового в умовах демократичного врядування.

Література

1. Кілієвич О. Англо-український глосарій термінів і понять з аналізу державної політики та економіки / О. І. Кілієвич . – К. : Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2003. – 510 с.
2. Кілієвич О. Усталення термінології в галузі аналізу державної політики та економіки / О. І. Кілієвич . – К. : Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2003.-510с.
3. Мартиненко В.М. Державне управління і шлях до нової парадигми (теорія та методологія):[монографія] / В. М. Мартиненко. - Вид-во ХарПІ НАДУ “Magistr”, 2003. – 220 с.
4. Романов В. Вступ до аналізу державної політики : навч. посіб. / В. Романов, О. Рудік, Т. Брус. – К. : Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2001. – 238 с.
5. Тертичка В. Державна політика:аналіз та здійснення в Україні / В. Тертичка. – К. : Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2002. –7 50 с.
6. Термінологічний семінар “Право Європейського Союзу (Європейських Спільнот)”. Лабораторія наукового перекладу євроінтеграційної термінології”. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ua-pereklad.org/ua/seminar/euro/lab.